EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 1. 3. 2017
COM(2017) 2025 final

# BIELA KNIHA

# O BUDÚCNOSTI EURÓPY

## Úvahy a scenáre pre štáty EÚ-27 k vývoju do roku 2025

# BIELA KNIHA O BUDÚCNOSTI EURÓPY

## Úvahy a scenáre pre štáty EÚ-27 k vývoju do roku 2025

## 1. Úvod

Po celé generácie znamenala Európa vždy budúcnosť.

Všetko sa začalo s víziou Altiera Spinelliho a Ernesta Rossiho, politických väzňov, ktorých fašistický režim počas druhej svetovej vojny uväznil na ostrove Ventotene. V ich manifeste s názvom Za slobodnú a zjednotenú Európu vykreslili obraz miesta, kde by sa spojenci a odporcovia spojili s úmyslom zaistiť, že „staré pomery“ sa do Európy už viac nevrátia.

Zakladajúci členovia EÚ inšpirovaní týmto snom o pokojnej a spoločnej budúcnosti začali pred šesťdesiatimi rokmi realizovať jedinečný a ambiciózny projekt európskej integrácie. Dohodli sa, že spory medzi sebou budú riešiť za stolom a nie na bojisku. Ozbrojené sily nahradili silou práva. Otvorili cestu pre iné krajiny, aby sa k nim pridali, čím zjednotili Európu a urobili ju silnejšou.

Našu nepokojnú minulosť sme tak nechali za sebou. Nasledovalo sedem desaťročí nenarušeného mieru vedúceho k rozšírenej Únii, v ktorej žije 500 miliónov obyvateľov v mieri v jednej z najviac prosperujúcich ekonomík sveta. Obrazy bojov v zákopoch a na verdunských poliach alebo kontinentu rozdeleného železnou oponou a berlínskym múrom nahradil obraz Únie, ktorá je stelesnením mieru a stability.

Obeť, ktorú priniesli predchádzajúce generácie, by nikdy nemala byť zabudnutá. Hodnoty ako ľudská dôstojnosť, sloboda a demokracia boli ťažko vykúpené. Nikdy sa ich nemôžeme zrieť. Hoci vzťah dnešných Európanov k mieru nie je rovnaký, aký mali ich rodičia alebo starí rodičia, tieto základné hodnoty nás naďalej spájajú.

EÚ je teraz miestom, kde Európania môžu zažívať jedinečnú rozmanitosť kultúry, nápadov a tradícií v Únii s rozlohou štyroch miliónov štvorcových kilometrov. V takejto Európe nadviazali kontakty s inými Európanmi a môžu v nej cestovať, študovať a pracovať za hranicami svojho štátu bez toho, aby si museli vymieňať peniaze. Je to miesto, kde právo nahradilo vládu železnej ruky. O rovnosti sa tu nielen hovorí, za rovnosť sa tu aj ďalej bojuje.

Napriek tomu mnoho Európanov považuje Úniu za príliš vzdialenú alebo za príliš zasahujúcu do ich každodenného života. Iní spochybňujú jej prínos a pýtajú sa, ako Európa prispieva k zlepšeniu ich životnej úrovne. A pre mnoho ľudí EÚ nesplnila očakávania, keďže sa ťažko vyrovnávala s najhoršou finančnou, hospodárskou a sociálnou krízou v povojnovej histórii.

Výzvy pre Európu sa nezmenšujú. Naše hospodárstvo sa zotavuje z globálnej finančnej krízy, no účinky tohto procesu nie sú stále rovnomerne rozložené. Niektoré susediace štáty sú destabilizované, čo má za následok najväčšiu utečeneckú krízu od druhej svetovej vojny. Naše mestá zasiahli teroristické útoky. Rodia sa nové svetové mocnosti, zatiaľ čo staré čelia novej situácii. Minulý rok jeden z našich členských štátov hlasoval za vystúpenie z Únie.

Súčasná situácia nemusí nevyhnutne obmedzovať budúcnosť Európy. Únia bola často budovaná v kontexte kríz a nevydarených začiatkov. Od neúspešného pokusu o sformovanie Európskeho obranného spoločenstva v 50. rokoch minulého storočia, cez kurzové otrasy 70. rokov minulého storočia až po prerušené prístupové rokovania a odmietnutia v referendách v posledných desaťročiach – Európa sa vždy nachádzala na rázcestí, vždy sa ale prispôsobila a posunula ďalej.

Len za posledných 25 rokov Maastrichtská zmluva, Amsterdamská zmluva a Zmluva z Nice výrazne zreformovali a transformovali Úniu, ktorej veľkosť sa viac ako zdvojnásobila. Lisabonská zmluva otvorila spolu s desaťročím trvajúcimi diskusiami, ktoré jej predchádzali, novú kapitolu európskej integrácie, ktorej potenciál ešte stále nebol v plnej miere využitý.

Podobne ako reakcie predchádzajúcich generácií nemôže byť ani naša reakcia na túto úlohu nostalgická ani krátkodobá. Mala by byť založená na spoločnej perspektíve a na spoločnom presvedčení, že budúcnosť

každého z nás bude lepšia, ak budeme jednotní.

Keď sa 27 hláv štátov alebo predsedov vlád štátov EÚ stretne v Ríme pri príležitosti 60. výročia vzniku nášho spoločného projektu, musíme opäť hľadieť dopredu.

V tejto bielej knihe sú načrtnuté stimuly zmeny v budúcom desaťročí a uvádza sa tu niekoľko scenárov, ako by sa Európa mohla vyvíjať do roku 2025. Touto knihou sa začína diskusia, ktorá by mala pomôcť sústrediť našu pozornosť a hľadať nové odpovede na starú otázku:

Akú budúcnosť chceme pre nás, naše deti a pre našu Úniu?

## 2. Stimuly pre budúcnosť Európy

### MENIACE SA MIESTO V MENIACOM SA SVETE

Európa je najväčším svetovým jednotným trhom a jej mena je druhou najpoužívanejšou. Je najväčšou obchodnou mocnosťou a najväčším darcom rozvojovej a humanitárnej pomoci. Čiastočne aj vďaka programu Horizont 2020, ktorý je najväčším nadnárodným výskumným programom na svete, patrí Európa medzi špičku v oblasti inovácií. Jej diplomacia má skutočnú váhu a pomáha zachovávať svet bezpečnejším a udržateľnejším, o čom svedčí aj historická dohoda s Iránom o jeho jadrovom programe alebo vedúca úloha, ktorú EÚ zohrala v Parížskej klimatickej dohode a schválení cieľov v oblasti udržateľného rozvoja do roku 2030 Organizáciou Spojených národov. Tento vplyv umocňuje aj naša úzka spolupráca s NATO a aktívna úloha, ktorú plníme v Rade Európy.

Európa je príťažlivá pre mnohých svojich partnerov. Hoci sa v krátkodobom horizonte neočakáva žiadne ďalšie rozširovanie EÚ, už jeho samotná možnosť je významným nástrojom na vytvorenie projektu stability a bezpečnosti na našich hraniciach. EÚ aktívne spolupracuje so susednými krajinami, či už s východnými alebo južnými. Od nášho posilneného partnerstva s Ukrajinou až po rozsiahlu spoluprácu s našimi africkými partnermi – úloha Európy ako pozitívneho globálneho aktéra vo svete je dôležitejšia než kedykoľvek predtým.

Toto postavenie je však v protiklade so skutočnosťou, že miesto, ktoré má Európa vo svete, sa zmenšuje, zatiaľ čo iné časti sveta svoje postavenie posilňujú. V roku 1900 predstavovali obyvatelia Európy približne 25 % svetovej populácie. Do roku 2060 to bude menej ako 5 %. Žiadny členský štát nebude mať potom sám viac ako 1 % svetovej populácie.

Očakáva sa, že aj hospodárska sila Európy sa relatívne zmenší – v roku 2030 klesne jej podiel na svetovom HDP z dnešnej štvrtiny na oveľa menej ako 22 %. Rýchlo rastúci vplyv rozvíjajúcich sa ekonomík zvýrazňuje potrebu, aby Európa vystupovala jednotne a konala s celkovou váhou jej jednotlivých častí.

Zvýšená prítomnosť vojenských jednotiek na našich východných hraniciach, vojny a terorizmus na Blízkom východe a v Afrike a rastúca militarizácia sveta sú jasným prejavom čoraz väčšieho globálneho napätia. Potreba rozmyslieť si spôsob, ako zabrániť hrozbám od rozsiahlych kybernetických útokov až po tradičné formy agresie, ako na ne reagovať a chrániť sa pred nimi, nebola nikdy taká kritická. NATO bude naďalej zaisťovať vojenskú bezpečnosť pre väčšinu krajín EÚ, Európa ale nemôže byť naivná a musí sa o svoju bezpečnosť postarať sama. Vo chvíli, keď sila prevládne nad pravidlami, „mäkká moc“ už nebude stačiť.

Hoci svet nikdy nebol menší alebo viac prepojený, návrat k izolácii vyvoláva obavy o budúcnosť medzinárodného obchodu a multilateralizmu. Prosperita Európy a jej schopnosť presadzovať naše hodnoty vo svete budú aj naďalej závisieť od jej otvorenosti a od silných vzťahov k partnerom. Presadzovanie voľného a pokrokového obchodu a formovanie globalizácie tak, aby z nej mali úžitok všetci, bude predstavovať čoraz väčšiu výzvu.

### VÝRAZNÁ TRANSFORMÁCIA HOSPODÁRSTVA A SPOLOČNOSTI

Globálna finančná a hospodárska kríza, ktorá prepukla v roku 2008 v Spojených štátoch, otriasla základmi Európy. Vďaka rozhodným krokom je hospodárstvo EÚ teraz stabilnejšie. Nezamestnanosť klesla na najnižšiu úroveň od začiatku „veľkej recesie“. Hospodárska obnova je však v rámci spoločnosti a regiónov stále nerovnomerne rozložená. Riešenie dôsledkov krízy, od dlhodobej nezamestnanosti až po vysokú úroveň verejných a súkromných dlhov zostáva naliehavou prioritou v mnohých častiach Európy.

Tento problém je obzvlášť naliehavý v prípade mladšej generácie. Po prvýkrát od druhej svetovej vojny existuje reálne riziko, že sa generácia dnešných mladých ľudí bude mať napokon menej dobre ako ich rodičia. Európa si nemôže dovoliť stratiť najvzdelanejšiu vekovú skupinu, akú kedy mala, a nemôže kvôli generačnému nepomeru zatratiť svoju budúcnosť.

Tieto udalosti vyvolali obavy v súvislosti so sociálnym trhovým hospodárstvom EÚ a jej schopnosťou splniť svoj sľub, že EÚ bude prínosom pre každého a že každá generácia sa bude mať lepšie než tá predchádzajúca. Obzvlášť výrazne to bolo cítiť v rámci eurozóny, kde sa opäť zdôraznila potreba dokončiť hospodársku a menovú úniu a posilniť zbližovanie ekonomickej a sociálnej výkonnosti. Úsilie, aby sa európske hospodárstvo stalo inkluzívnejším, konkurencieschopným a odolným voči budúcim zmenám, nebude v nasledujúcich rokoch menej náročnou úlohou.

Európa starne rýchlo a priemerná dĺžka života dosahuje nebývalú úroveň. S vekovým mediánom na úrovni 45 rokov bude Európa do roku 2030 „najstarším" regiónom na svete. Nové rodinné štruktúry, meniace sa obyvateľstvo, urbanizácia a rôznorodejšie pracovné životy ovplyvňujú spôsob, akým sa buduje sociálna súdržnosť. V rámci jednej generácie sa situácia priemerného európskeho pracovníka zmenila – z jedného zamestnania na celý život je teraz viac ako desať zamestnaní, ktoré za svoj pracovný život vystrieda. Ženy sú zamestnané viac než kedykoľvek predtým, ale na dosiahnutie skutočnej rodovej rovnosti bude potrebné odstrániť pretrvávajúce prekážky. V čase, keď počet obyvateľov Európy v produktívnom veku klesá, je potrebné mobilizovať plný potenciál ich talentu.

V súčasnosti má Európa z celosvetového hľadiska najpokrokovejšie systémy sociálneho štátu, ktoré dokážu poskytnúť riešenia pre spoločenské zmeny vo svete. Jej vedecká obec je lídrom globálneho výskumu v oblasti zdravia, napríklad pri liečbe Alzheimerovej choroby. Systémy sociálneho zabezpečenia však bude potrebné výrazne modernizovať, aby ich financovanie zostalo udržateľné a aby bolo možné udržať krok s novou demografickou situáciou a so situáciou v otázke vyváženia pracovného a súkromného života.

To je dvojnásobne dôležité, keďže Európa zápasí s výraznou digitalizáciou spoločnosti, ktorá už teraz stiera hranice medzi zamestnancami a samostatne zárobkovo činnými osobami, tovarmi a službami alebo spotrebiteľmi a výrobcami. Mnohé z dnešných pracovných miest pred desiatimi rokmi ešte neexistovali. Mnohé ešte len vzniknú v nasledujúcich rokoch. Je pravdepodobné, že väčšina detí, ktoré dnes nastupujú do základných škôl, budú napokon nastupovať na nové typy pracovných miest, ktoré ešte neexistujú. Výzvy v oblasti zvýšeného využívania technológií a automatizácie sa dotknú všetkých pracovných miest a priemyselných odvetví. Aby sme čo najlepšie využili nové možnosti a zároveň zmiernili ich prípadný negatívny vplyv, budú potrebné rozsiahle investície do zručností a zásadné zmeny v systémoch vzdelávania a celoživotného vzdelávania. To si vyžiada aj zavedenie nových sociálnych práv, ktoré budú súčasťou meniaceho sa pracovného sveta.

Európa je zároveň odhodlaná uskutočniť ambicióznu dekarbonizáciu svojho hospodárstva a znížiť škodlivé emisie. A budeme sa musieť aj naďalej prispôsobovať rastúcemu tlaku súvisiacemu s klímou a životným prostredím. Náš priemysel, mestá a domácnosti budú musieť zmeniť spôsob, akým fungujú a ako sú zásobované energiou. Už teraz sme lídrom v oblasti vytvárania „inteligentných miest", v efektívnom využívaní prírodných zdrojov a v globálnom boji proti klimatickej zmene. Naše firmy vlastnia 40 % svetových patentov v oblasti obnoviteľných energetických technológií. Jednou z našich hlavných výziev bude uviezť inovačné riešenia na trh, a to doma aj v zahraničí.

## ZVÝŠENÁ HROZBA A OBAVY O BEZPEČNOSŤ A OCHRANU HRANÍC

Európa predstavuje pre svojich občanov pozoruhodne slobodné a stabilné miesto vo svete, ktorý je stále plný sporov a nejednotnosti. Z 25 krajín, ktoré sa uvádzajú ako najpokojnejšie na svete, sa 15 nachádza v EÚ. Mrazivé dôsledky nedávnych teroristických útokov však otriasli našimi spoločnosťami. Čoraz menšie hranice medzi vnútornými a vonkajšími hrozbami menia spôsob, akým ľudia uvažujú o osobnej bezpečnosti a hraniciach. Paradoxne sa to odohráva v čase, keď cestovanie za prácou a oddychom kamkoľvek na svete je jednoduchšie a bežnejšie, než kedykoľvek predtým.

Tlaky vyvolávajúce migráciu sa takisto znásobia a migranti budú prúdiť z rôznych častí sveta, keď sa začnú prejavovať účinky rastu počtu obyvateľov, rozšíreného napätia a zmeny klímy. Utečenecká kríza, počas ktorej do Európy v roku 2015 prišlo 1,2 milióna ľudí, má v období po druhej svetovej vojne bezprecedentný rozsah. To viedlo k ostrej diskusii o solidarite a zodpovednosti medzi členskými štátmi a k rozsiahlejšiemu spochybňovaniu budúcnosti riadenia hraníc a voľného pohybu v Európe.

Pre 1,7 milióna Európanov, ktorí každodenne dochádzajú do zamestnania do iného členského štátu, a pre stovky miliónov ľudí, ktorí cestujú po Európe za rodinou, na dovolenky alebo obchodne, sú hranice vecou minulosti. Po prvýkrát však, odkedy pred jednou generáciou padli múry, viedli nedávne krízy k opätovnému zavedeniu dočasných kontrol na niektorých vnútorných hraniciach Európy.

### SPOCHYBŇOVANIE DÔVERY A LEGITÍMNOSTI

Rôzne zmeny, ktoré ovplyvňujú svet, a skutočný pocit neistoty a ohrozenia, ktorý pociťujú mnohí ľudia, vyvolali rastúce rozčarovanie zo štandardnej politiky a inštitúcií na všetkých úrovniach. Často sa to prejavuje nezáujmom a nedôverou voči činnosti subjektov verejného sektora. Súčasne to vytvára vákuum, ktoré ľahko vyplní populistická a nacionalistická rétorika.

Obviňovanie „*Bruselu*“ z problémov, pripisovanie si úspechov na domácej scéne, neochota prevziať zodpovednosť za spoločné rozhodnutia a zvyk ukazovať prstom na iných už prejavili svoju škodlivosť. Európania nie sú imúnni voči týmto neúprosným prejavom nejednotnosti.

Európsky projekt má stále silnú podporu, tá však už nie je bezpodmienečná. Viac ako dve tretiny Európanov vnímajú EÚ ako miesto stability v nepokojnom svete. Viac ako 80 % z nich podporuje štyri základné slobody EÚ. 70 % občanov eurozóny podporuje spoločnú menu. Dôvera občanov v EÚ sa však znížila rovnako, ako sa narušila dôvera vo vnútroštátne orgány. EÚ dnes dôveruje len približne tretina občanov, pričom pred desiatimi rokmi jej dôverovala približne polovica Európanov.

Vymazanie rozdielu medzi sľubom a jeho splnením predstavuje trvalú výzvu. Je to čiastočne spôsobené tým, že EÚ nemá jednoduchú štruktúru, ktorá sa dá jednoducho pochopiť, pretože sa v nej kombinuje európska úroveň s členskými štátmi. Nie je dostatočne dobre vysvetlené, kto plní aké úlohy, a ak sa o pozitívnej úlohe EÚ nehovorí na miestnej úrovni, nie je viditeľná v každodennom živote. Komunity si často neuvedomujú, že ich neďaleký poľnohospodársky podnik, ich dopravná sieť alebo univerzity sú čiastočne financované z prostriedkov EÚ.

Je tu aj nesúlad medzi očakávaniami a schopnosťou EÚ tieto očakávania naplniť. Vezmime si napríklad nezamestnanosť mládeže: napriek mnohým stretnutiam na vysokej úrovni a užitočným podporným opatreniam zo strany EÚ nástroje a právomoci majú naďalej v rukách vnútroštátne, regionálne a miestne orgány. Zdroje dostupné na európskej úrovni v sociálnej oblasti predstavujú iba 0,3 % z toho, čo členské štáty vynakladajú celkovo v tejto oblasti.

Obnovenie dôvery, budovanie konsenzu a vytváranie pocitu spolupatričnosti je zložitejšie v čase, keď objem informácií ešte nikdy nebol väčší, informácie ešte nikdy neboli dostupnejšie, no zároveň sú veľmi náročné na pochopenie. Pre svoju nepretržitú povahu je spravodajský cyklus rýchlejší a sledovať jeho zmeny a reagovať na ne je ťažšie než kedykoľvek predtým. Denne sa odošle viac tweetov ako pred desiatimi rokmi za celý rok. A do roku 2018 bude približne tretina celosvetovej populácie používať sociálne siete.

Tieto trendy sa iba zrýchlia a budú naďalej meniť spôsob fungovania demokracie. Vytvára to nové príležitosti na uľahčenie verejnej diskusie a zapojenie Európanov. Európa a jej členské štáty sa však teraz musia rýchlejšie zapájať do interakcie s občanmi, musia niesť väčšiu zodpovednosť a dosahovať lepšie a rýchlejšie výsledky v oblastiach, na ktorých sa spoločne dohodli.

## 3. Päť scenárov vývoja v Európe do roku 2025

Mnohé zo zásadných transformácií, ktorými Európa prechádza, sú nevyhnutné a nezvratné. Ostatné sa predpovedajú ťažšie a prídu neočakávane. Európu tieto udalosti buď ovládnu, alebo sa vynasnaží ich formovať. Musíme sa však rozhodnúť teraz.

Päť scenárov uvedených v tejto bielej knihe pomôže nasmerovať diskusiu o budúcnosti Európy. Ponúkajú niekoľko pohľadov na možný stav Únie do roku 2025 v závislosti od toho, aké rozhodnutia spoločne urobíme.

**Začiatočným bodom každého scenára je to, aby 27 členských štátov postupovalo spolu ako Únia.**

Týchto päť scenárov má ilustračnú povahu, aby podnietili úvahy. Nie sú to podrobné plány ani predpísané politiky. Analogicky sa v nich zámerne neuvádzajú žiadne právne ani inštitucionálne postupy – forma sa prispôsobí účelu.

Príliš často sa diskusia na tému európskej budúcnosti redukuje na binárnu možnosť – viac alebo menej Európy. Tento prístup je zavádzajúci a zjednodušujúci. Škála možností uvedených v tomto dokumente siaha od aktuálneho stavu, cez zmenu rozsahu a priorít, až po čiastočný alebo kolektívny skok vpred. Jednotlivé scenáre sa v mnohých bodoch prekrývajú, a preto sa navzájom nevylučujú ani nie sú vyčerpávajúce.

Konečný výstup bude mať nepochybne inú podobu ako tu prezentované scenáre. Štáty EÚ-27 sa rozhodnú spoločne, o ktorej kombinácii charakteristík z týchto piatich scenárov si myslia, že najviac prispeje k pokroku nášho projektu v prospech občanov.

# Scenár 1: Pokračovanie v súčasnom smerovaní

## EURÓPSKA ÚNIA SA ZAMERIA NA DOKONČENIE SVOJHO POZITÍVNEHO PROGRAMU REFORIEM

*Prečo a ako?*

V rámci scenára, podľa ktorého nedôjde k zmene kurzu, sa EÚ-27 zameria na vykonávanie a zlepšenie svojho aktuálneho reformného programu. Stane sa to v duchu dokumentu Komisie s názvom *Nový začiatok pre Európu* z roku 2014 a bratislavského vyhlásenia, ktoré v roku 2016 schválilo všetkých 27 členských štátov. V takomto prípade sa priority pravidelne aktualizujú, problémy sa riešia, keď vzniknú, a podľa toho sa schvaľujú nové právne predpisy.

Výsledkom je, že 27 členských štátov a inštitúcie EÚ postupujú podľa spoločného programu činnosti. Rýchlosť rozhodovania závisí od prekonávania názorových rozdielov s cieľom splniť spoločné dlhodobé priority. Právne predpisy EÚ sa pravidelne kontrolujú, aby sa zistilo, či sú vhodné na príslušný účel. Zastaralé právne predpisy sa zrušia.

*Do roku 2025 to znamená:*

EÚ-27 sa ďalej zameriava na zamestnanosť, rast a investície posilňovaním jednotného trhu a zvyšovaním investícií do digitálnej, dopravnej a energetickej infraštruktúry.

Postupne sa zlepšuje fungovanie jednotnej meny, aby sa posilnil rast a predišlo sa otrasom, ktoré majú pôvod doma alebo v zahraničí. Podnikajú sa ďalšie kroky na posilnenie finančného dohľadu, aby sa zabezpečila udržateľnosť verejných financií a rozvíjali sa kapitálové trhy na financovanie reálnej ekonomiky.

Reformou predpisov o štátnej pomoci, ktorú uskutoční Komisia, sa zabezpečí, že 90 % všetkých opatrení štátnej pomoci bude v rukách vnútroštátnych, regionálnych a miestnych orgánov.

Zintenzívňuje sa boj proti terorizmu v závislosti od ochoty vnútroštátnych orgánov zdieľať spravodajské informácie. Spolupráca v oblasti obrany sa prehlbuje vo výskume, priemysle a spoločnom obstarávaní. Členské štáty sa rozhodnú spojiť niektoré vojenské spôsobilosti a zvýšiť finančnú solidaritu pre misie EÚ v zahraničí.

V oblasti zahraničnej politiky dochádza k pokroku pri jednotnom vystupovaní. EÚ-27 sa rovnako ako dnes aktívne usiluje uzatvárať obchodné dohody s partnermi z celého sveta. Riadenie vonkajších hraníc je primárne zodpovednosťou jednotlivých krajín, ale spolupráca sa posilňuje vďaka operačnej podpore európskej pohraničnej a pobrežnej stráže. Je potrebné pokračovať v zlepšovaní riadenia hraníc, aby bolo možné udržať krok s novými výzvami. V opačnom prípade by niektoré krajiny mohli chcieť zachovať cielené vnútorné kontroly.

EÚ-27 sa darí pozitívne formovať globálnu agendu v niekoľkých oblastiach, ako sú klíma, finančná stabilita a trvalo udržateľný rozvoj.

*Výhody a nevýhody:*

Pozitívny program činnosti naďalej prináša konkrétne výsledky na základe spoločného chápania účelu. Občianske práva odvodené od právnych predpisov EÚ sa budú dodržiavať. Jednotnosť štátov EÚ-27 zostáva zachovaná, môže však aj naďalej byť vystavovaná skúškam v prípade veľkých rozporov. Iba kolektívne odhodlanie dosahovať výsledky v dôležitých otázkach pomôže odstrániť rozdiel medzi sľubmi na papieri a očakávaniami občanov.

## Prehľad politík

| JEDNOTNÝ TRH A OBCHOD | HOSPODÁRSKA A MENOVÁ ÚNIA | SCHENGEN, MIGRÁCIA A BEZPEČNOSŤ | ZAHRANIČNÁ POLITIKA A OBRANA | ROZPOČET EÚ | SCHOPNOSŤ DOSAHOVAŤ VÝSLEDKY |
|---|---|---|---|---|---|
| Jednotný trh je posilnený, a to aj v odvetví energetiky a digitálnych technológií; EÚ-27 sa usiluje uzatvárať progresívne obchodné dohody | Postupný pokrok pri zlepšovaní fungovania eurozóny | Spolupráca pri riadení vonkajších hraníc sa postupne posilňuje; pokrok smerom k spoločnému azylovému systému; lepšia koordinácia v otázkach bezpečnosti | Dosiahne sa pokrok pri jednotnom vystupovaní v oblasti zahraničných záležitostí; užšia spolupráca v oblasti obrany | Čiastočne modernizovaný, aby zodpovedal reformnému programu, na ktorom sa dohodne 27 členských štátov | Pozitívny program činnosti prináša konkrétne výsledky; rozhodovanie je naďalej málo zrozumiteľné; schopnosť dosahovať výsledky nezodpovedá vždy očakávaniam |

## Ilustračné príklady

- Domácnosti a podniky sú motivované znižovať svoju spotrebu energie a vyrábať svoju vlastnú čistú energiu. Môžu jednoducho meniť dodávateľov. V priemere sa náklady znižujú, ale polovica z nich sa stále uhrádza dodávateľom z krajín mimo EÚ.

- Európania môžu používať sieťovo prepojené automobily, ale môžu stále čeliť určitým právnym a technickým prekážkam pri cestách do zahraničia.

- Prístup k vysokokvalitnému vysokorýchlostnému širokopásmovému pripojeniu možno získať v centrách európskych miest aj vo vidieckych oblastiach. Objem elektronického obchodu sa zvyšuje, ale naďalej je neprimerane nákladné nechať si tovar doručiť z iného členského štátu.

- Európania v prevažnej väčšine prípadov môžu cestovať cez hranice bez toho, aby sa museli zastavovať na kontrolách. Posilnené bezpečnostné kontroly znamenajú, že na letiská a vlakové stanice treba prichádzať s veľkým časovým predstihom.

- EÚ uzatvára cielené a progresívne obchodné dohody s podobne zmýšľajúcimi partnermi, ako sú Japonsko, Austrália, Nový Zéland, Latinská Amerika a ďalší. Proces ratifikácie je zdĺhavý a často sa zdržiava diskusiami a nezhodami v niektorých národných a regionálnych parlamentoch.

# Scenár 2: Výlučne jednotný trh

## EURÓPSKA ÚNIA SA POSTUPNE ZAMERIA NA JEDNOTNÝ TRH

*Prečo a ako?*

Pri scenári, keď sa štáty EÚ-27 nedokážu dohodnúť na ďalšom postupe v mnohých oblastiach politík, sa čoraz väčšia pozornosť zameriava na prehlbovanie niektorých dôležitých aspektov jednotného trhu. Neexistuje spoločné odhodlanie vyvíjať viac spoločného úsilia v oblastiach, ako je migrácia, bezpečnosť alebo obrana.

V dôsledku toho štáty EÚ-27 nezintenzívňujú svoje úsilie vo väčšine oblastí politiky. Spolupráca v nových otázkach spoločného záujmu sa často uskutočňuje na bilaterálnej báze. EÚ-27 takisto výrazne znižuje regulačné zaťaženie rušením dvoch existujúcich právnych predpisov pri každej novej navrhnutej iniciatíve.

*Do roku 2025 to znamená:*

Fungovanie jednotného trhu sa stáva hlavným dôvodom existencie štátov EÚ-27. Ďalší pokrok závisí od schopnosti dohodnúť sa na súvisiacich politikách a normách. Ukazuje sa, že pre voľný pohyb kapitálu a tovaru, ktorý pokračuje bez cla, je to jednoduchšie než pre iné oblasti.

Vzhľadom na intenzívne zameranie na obmedzovanie počtu právnych predpisov na úrovni EÚ, pretrvávajú alebo sa zväčšujú rozdiely v oblastiach, ako sú spotrebiteľské, sociálne a environmentálne normy, ako aj v oblasti daní a využívania verejných dotácií. Tým sa vytvára hrozba takzvaných „pretekov ku dnu“. Takisto je zložité dohodnúť sa na nových spoločných pravidlách týkajúcich sa mobility pracovníkov alebo prístupu k regulovaným povolaniam. Výsledkom je, že voľný pohyb osôb a služieb nie je v plnej miere zaručený.

Euro uľahčuje obchod, ale rastúce rozdiely a obmedzená spolupráca predstavujú hlavné zdroje zraniteľnosti. To ohrozuje integritu jednotnej meny a jej schopnosť reagovať na nové finančné krízy.

Na štátnych hraniciach prebiehajú systematickejšie kontroly osôb z dôvodu nedostatočnej spolupráce v otázkach bezpečnosti a migrácie.

Dôsledkom vnútorných nezhôd v otázke medzinárodného obchodu je to, že EÚ má problémy uzatvárať dohody so svojimi partnermi. Migrácia a niektoré otázky zahraničnej politiky sú v čoraz väčšej miere ponechané na dvojstrannú spoluprácu. Humanitárna a rozvojová pomoc sa organizujú na úrovni jednotlivých štátov samostatne. EÚ ako celok už viac nie je zastúpená na mnohých medzinárodných fórach, pretože sa nedokáže dohodnúť na spoločnom stanovisku v otázkach, ktoré sú pre globálnych partnerov dôležité, napríklad v otázke zmeny klímy, boja proti daňovým únikom, zvládania globalizácie a podpory medzinárodného obchodu.

*Výhody a nevýhody:*

Zmena priorít, na ktoré je EÚ zameraná, znamená, že sa názorové rozdiely v novovznikajúcich otázkach medzi členskými štátmi často musia riešiť na bilaterálnej báze, prípad od prípadu. Občianske práva odvodené od právnych predpisov EÚ sa môžu postupne obmedzovať. Rozhodovanie je pravdepodobne možné ľahšie pochopiť, ale schopnosť spoločne konať je obmedzená. Môže sa tým prehĺbiť rozdiel medzi očakávaniami a dosahovaním výsledkov na všetkých úrovniach.

## Prehľad politík

| JEDNOTNÝ TRH A OBCHOD | HOSPODÁRSKA A MENOVÁ ÚNIA | SCHENGEN, MIGRÁCIA A BEZPEČNOSŤ | ZAHRANIČNÁ POLITIKA A OBRANA | ROZPOČET EÚ | SCHOPNOSŤ DOSAHOVAŤ VÝSLEDKY |
|---|---|---|---|---|---|
| Posilňuje sa jednotný trh s tovarom a kapitálom; normy sa aj naďalej odlišujú; voľný pohyb osôb a služieb nie je v plnej miere zaručený; | Spolupráca v eurozóne je obmedzená | Žiadna jednotná politika v oblasti migrácie alebo azylu; hlbšia koordinácia v oblasti bezpečnosti sa uskutočňuje na dvojstrannej úrovni; kontroly na vnútorných hraniciach sú systematickejšie; | Niektoré otázky zahraničnej politiky sa čoraz častejšie riešia na bilaterálnom základe; spolupráca v oblasti obrany ostáva v súčasnej podobe | Zmena orientácie na financovanie zásadných funkcií, ktoré sú potrebné pre jednotný trh | Rozhodovanie je možno zrozumiteľnejšie, ale schopnosť spoločne konať je obmedzená; otázky spoločného záujmu je často potrebné riešiť na bilaterálnom základe |

## Ilustračné príklady

- Kvalita ovzdušia jednotlivých častí Európy sa výrazne líši, pretože niektoré krajiny sa rozhodli zrušiť normy a nariadenia o škodlivých emisiách. Kvalita vody sa môže v jednotlivých úsekoch tokov nadnárodných riek, ako je Dunaj alebo Rýn, líšiť.

- Európania odmietajú jazdiť sieťovo prepojenými automobilmi, pretože neexistujú pravidlá a technické normy platné pre celú EÚ.

- Prekračovanie vnútorných hraníc pri podnikaní alebo cestovaní je sťažené pravidelnými kontrolami. Nájsť si prácu v zahraničí je takisto zložitejšie a prenos dôchodkových práv do iného členského štátu nie je zaručený. Ľudia, ktorí ochorejú v zahraničí, musia hradiť vysoké účty za zdravotnú starostlivosť.

- EÚ-27 sa nedarí uzatvárať nové obchodné dohody, pretože členské štáty sa nedokážu dohodnúť na spoločných prioritách, prípadne niektoré z nich blokujú ratifikáciu.

- Občania v krajine, ktorá sa stala cieľom narušení vzdušného priestoru alebo rozsiahlych kybernetických útokov zo zahraničia, majú ťažkosti pochopiť, prečo EÚ-27 alebo aspoň susedné krajiny neodsúhlasia sankcie.

- Návrat rozvojovej pomoci na vnútroštátnu úroveň komplikuje vytváranie komplexných partnerstiev s africkými krajinami, čo obmedzuje obchodné príležitosti na rastúcom trhu a znemožňuje riešenie základných príčin migrácie.

# Scenár 3: Tí, ktorí chcú, robia viac

## EURÓPSKA ÚNIA UMOŽNÍ ČLENSKÝM ŠTÁTOM, KTORÉ SI TO ŽELAJÚ, SPOLUPRACOVAŤ VIAC V KONKRÉTNYCH OBLASTIACH

*Prečo a ako?*

V scenári, v ktorom EÚ-27 bude postupovať ako dnes, ale v ktorom niektoré členské štáty chcú spoločne dosiahnuť viac, vznikne jedna alebo viac „koalícií ochotných“, ktoré budú spolupracovať v konkrétnych oblastiach politiky. Tieto oblasti politiky môžu zahŕňať oblasť obrany, bezpečnosti, daní alebo sociálnych otázok.

Nové skupiny členských štátov sa tak dohodnú na konkrétnych právnych a rozpočtových opatreniach na prehĺbenie svojej spolupráce vo vybraných oblastiach. Tak ako v prípade schengenského priestoru alebo eura toto úsilie môže byť založené na zdieľanom rámci EÚ-27, a vyžaduje si objasnenie práv a povinností. Ostatné členské štáty si zachovajú svoje postavenie, ako aj možnosť časom sa pridať k štátom, ktoré posilnili svoju spoluprácu.

*Do roku 2025 to znamená:*

Skupina členských štátov sa dohodne na užšej spolupráci v otázkach obrany, pričom využije existujúce právne možnosti. To zahŕňa silnú spoločnú základňu pre výskum a priemysel, spoločné obstarávanie, integrovanejšie kapacity a rozšírenú vojenskú pripravenosť na spoločné misie v zahraničí.

Viacero štátov bude užšie spolupracovať v otázkach bezpečnosti a spravodlivosti. Rozhodnú sa posilniť spoluprácu medzi policajnými útvarmi a spravodajskými službami. Budú si vymieňať všetky informácie o činnostiach súvisiacich s bojom proti organizovanej trestnej činnosti a terorizmu. Vďaka spoločnej prokuratúre budú spoločne vyšetrovať podvody, pranie špinavých peňazí, a nezákonný obchod s drogami a zbraňami. Rozhodnú sa prehĺbiť spoluprácu vytvorením spoločného priestoru spravodlivosti v občianskoprávnych veciach.

Skupina krajín vrátane eurozóny a možno aj ďalších krajín sa dohodne na prehĺbení spolupráce najmä v daňových a sociálnych otázkach. Väčšia harmonizácia daňových pravidiel a sadzieb znižuje náklady na dodržiavanie predpisov a obmedzuje daňové úniky. Dohodnuté sociálne normy poskytujú právnu istotu pre podniky a prispievajú k zlepšeniu pracovných podmienok. Posilní sa priemyselná spolupráca v oblasti viacerých špičkových technológií, výrobkov a služieb a spoločne sa vypracujú pravidlá ich používania.

Na úrovni 27 členských štátov sa dosiahne ďalší pokrok pri posilňovaní jednotného trhu a jeho štyroch slobôd. Vzťahy s tretími krajinami vrátane obchodu budú naďalej spravované na úrovni EÚ v mene všetkých členských štátov.

*Výhody a nevýhody:*

Jednotnosť EÚ na úrovni 27 členských štátov sa zachová a tie členské štáty, ktoré si to želajú, môžu spolupracovať viac. Občianske práva odvodené od právnych predpisov EÚ sa začínajú líšiť podľa toho, či občania žijú v krajine, ktorá sa rozhodla spolupracovať viac. Vynárajú sa otázky týkajúce sa transparentnosti a zodpovednosti na jednotlivých úrovniach rozhodovania. Rozdiel medzi očakávaniami a ich plnením sa začne znižovať v krajinách, ktoré si želajú a rozhodnú sa robiť viac.

## Prehľad politík

| JEDNOTNÝ TRH A OBCHOD | HOSPODÁRSKA A MENOVÁ ÚNIA | SCHENGEN, MIGRÁCIA A BEZPEČNOSŤ | ZAHRANIČNÁ POLITIKA A OBRANA | ROZPOČET EÚ | SCHOPNOSŤ DOSAHOVAŤ VÝSLEDKY |
|---|---|---|---|---|---|
| Ako v scenári „Pokračovanie v súčasnom smerovaní“, jednotný trh je posilnený a EÚ-27 sa usiluje uzatvárať progresívne obchodné dohody | Ako v scenári „Pokračovanie v súčasnom smerovaní“ s výnimkou skupiny krajín, ktoré prehĺbia spoluprácu v oblastiach, ako sú dane a sociálne normy | Ako v scenári „Pokračovanie v súčasnom smerovaní“ s výnimkou skupiny krajín, ktoré prehĺbia spoluprácu v otázkach bezpečnosti a spravodlivosti | Ako v scenári „Pokračovanie v súčasnom smerovaní“ s výnimkou skupiny krajín, ktoré prehĺbia spoluprácu v oblasti obrany s dôrazom na vojenskú koordináciu a spoločné vybavenie | Ako v scenári „Pokračovanie v súčasnom smerovaní“; niektoré členské štáty poskytnú doplnkové rozpočty v osobitných oblastiach, v ktorých sa rozhodnú robiť viac | Ako v scenári „Pokračovanie v súčasnom smerovaní“, pozitívny program činnosti 27 členských štátov prináša výsledky; niektoré skupiny dosiahnu v niektorých oblastiach viac; rozhodovanie sa stáva zložitejším |

## Ilustračné príklady

- Skupina štátov zriadi zbor príslušníkov polície a prokurátorov na vyšetrovanie cezhraničnej trestnej činnosti. Bezpečnostné informácie sú zdieľané okamžite, keďže databázy sú plne prepojené. Dôkazy o trestnej činnosti predložené v jednom štáte sa automaticky uznávajú aj v ostatných štátoch.

- Sieťovo prepojené vozidlá sa vo veľkej miere používajú v 12-ich členských štátoch, ktoré sa dohodli na harmonizácii používaných technológií a noriem. Uvedené členské štáty vypracujú súbor pravidiel na objasnenie otázok vlastníctva a zodpovednosti súvisiacich s internetom vecí.

- Skupina štátov spolupracuje a dohodne sa na „kódexe obchodného práva“, ktorým sa zjednotí právo obchodných spoločností a obchodné právo spoločne so súvisiacimi oblasťami, aby sa všetkým podnikom uľahčilo cezhraničné pôsobenie.

- Pracovníci v 21 členských štátoch majú prístup k ďalším a čoraz podobnejším pracovným právam a sociálnej ochrane bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť alebo miesto bydliska.

- Skupina šiestich štátov zakúpi drón na vojenské účely. Ten sa môže použiť pre dohľad na mori aj na pevnine, ako aj pri humanitárnych záchranných operáciách. Vytvorí sa program spoločnej obrany, ktorý bude chrániť kritickú infraštruktúru proti kybernetickým útokom.

# Scenár 4: Menej, ale efektívnejšie

## EURÓPSKA ÚNIA SA ZAMERIA NA VYBRANÉ OBLASTI POLITIKY, V KTORÝCH BUDE KONAŤ VIAC A RÝCHLEJŠIE, ZATIAĽ ČO V INÝCH OBLASTIACH BUDE KONAŤ MENEJ.

*Prečo a ako?*

V scenári, v ktorom existuje konsenzus, pokiaľ ide o potrebu lepšie spoločne riešiť niektoré priority, sa EÚ-27 rozhodne sústrediť svoju pozornosť a obmedzené zdroje na obmedzený počet oblastí.

V dôsledku toho je EÚ-27 schopná konať oveľa rýchlejšie a rozhodnejšie vo vybraných prioritných oblastiach. V oblasti týchto politík má EÚ-27 k dispozícii silnejšie nástroje, aby mohla priamo uplatňovať a presadzovať kolektívne rozhodnutia, ako to robí v súčasnosti v rámci politiky hospodárskej súťaže alebo bankového dohľadu. V iných oblastiach sa EÚ-27 prestane konať alebo bude konať v menšom rozsahu.

Tým, že si EÚ-27 zvolí nové priority, sa snaží lepšie zladiť sľuby, očakávania a ich plnenie. Typickým príkladom nedávneho nesúladu je škandál s emisiami z automobilov, keď sa od EÚ všeobecne očakáva, že bude chrániť spotrebiteľov pred podvodmi výrobcov; EÚ však nemá právomoci ani nástroje, ktorými by to mohla robiť priamym a viditeľným spôsobom.

*Do roku 2025 to znamená:*

EÚ-27 zintenzívni svoju činnosť v oblastiach ako sú inovácie, obchod, bezpečnosť, migrácia, riadenie hraníc a obrana. Vytvorí nové pravidlá a nástroje na presadzovanie s cieľom prehĺbiť jednotný trh v kľúčových nových oblastiach. Zameria sa na najvyššiu kvalitu vo výskume a vývoji a investuje do nových celoeurópskych projektov na podporu dekarbonizácie a digitalizácie.

Medzi typické príklady patrí rozšírená spolupráca v oblasti výskumu vesmíru, klastre špičkových technológií a dokončenie regionálnych energetických uzlov. EÚ-27 je schopná rýchlo sa rozhodovať pri rokovaniach o obchodných dohodách a ich uzatváraní. Spolupráca medzi policajnými a justičnými orgánmi v otázkach súvisiacich s terorizmom je systematická a koordinuje ju spoločná európska agentúra pre boj proti terorizmu.

Európska pohraničná a pobrežná stráž v plnej miere prevezme riadenie vonkajších hraníc. Všetky žiadosti o azyl rieši jedna Agentúra Európskej únie pre azyl. Vybudujú sa spoločné obranné kapacity.

EÚ-27 naopak prestane konať v oblastiach, v ktorých sa pridaná hodnota jej opatrení považuje za obmedzenejšiu alebo v ktorých nie je schopná splniť svoje prísľuby. To zahŕňa oblasti ako napríklad regionálny rozvoj, verejné zdravie alebo oblasti politiky zamestnanosti a sociálnej politiky, ktoré priamo nesúvisia s fungovaním jednotného trhu.

Kontrola štátnej pomoci sa ďalej deleguje na vnútroštátne orgány. Nové normy v oblasti ochrany spotrebiteľa, životného prostredia a bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci budú znamenať odklon od podrobnej harmonizácie k striktnému minimu. Členským štátom je ponechaná väčšia flexibilita na experimentovanie v určitých oblastiach. V oblastiach regulovaných na úrovni EÚ však väčšie právomoci presadzovania zabezpečujú úplný súlad.

V iných oblastiach sa naďalej prijímajú kroky na konsolidáciu eurozóny a zabezpečenie stability spoločnej meny. Význam EÚ vo svete sa mení v súlade so zmenenými právomocami.

*Výhody a nevýhody:*

V konečnom dôsledku jasnejšie rozdelenie právomocí pomôže občanom Európskej únie lepšie pochopiť, ktoré otázky sa riešia na úrovni EÚ-27, na vnútroštátnej a regionálnej úrovni. Občianske práva odvodené od právnych predpisov EÚ sa posilnia v oblastiach, kde sa rozhodneme robiť viac, a oslabia sa vo všetkých ostatných

oblastiach. To pomôže znížiť rozdiel medzi prísľubmi a ich plnením, aj keď v určitých oblastiach očakávania ostanú nesplnené. V prvom rade má EÚ-27 vážny problém dohodnúť sa, ktoré oblasti by mala uprednostniť a v ktorých by mala konať menej.

## Prehľad politík

| JEDNOTNÝ TRH A OBCHOD | HOSPODÁRSKA A MENOVÁ ÚNIA | SCHENGEN, MIGRÁCIA A BEZPEČNOSŤ | ZAHRANIČNÁ POLITIKA A OBRANA | ROZPOČET EÚ | SCHOPNOSŤ DOSAHOVAŤ VÝSLEDKY |
|---|---|---|---|---|---|
| Spoločné normy sú stanovené na najnižšej úrovni, ale ich presadzovanie je posilnené v oblastiach regulovaných na úrovni EÚ; obchod sa rieši výhradne na úrovni EÚ | Prijmú sa viaceré kroky na konsolidáciu eurozóny a zabezpečenie jej stability; EÚ-27 sa menej angažuje v niektorých častiach oblastí zamestnanosti a sociálnej politiky | Spolupráca v oblasti riadenia hraníc, azylových politík a otázok boja proti terorizmu má systematický charakter | EÚ vystupuje jednotne vo všetkých otázkach zahraničnej politiky; vytvorí sa Európska obranná únia | Výrazne prepracovaný, aby zodpovedal novým prioritám dohodnutým na úrovni EÚ-27 | Dosiahnutie prvotnej dohody o úlohách, ktoré má EÚ uprednostniť alebo ktorých sa má vzdať, je náročná; po jej dosiahnutí môže byť rozhodovanie zrozumiteľnejšie; EÚ koná rýchlejšie a rozhodnejšie v oblastiach, v ktorých má významnejšiu úlohu |

## Ilustračné príklady

- Európsky telekomunikačný úrad má právomoc uvoľniť určité frekvencie pre cezhraničné komunikačné služby, ako napríklad tie, ktoré sú potrebné na používanie sieťovo prepojených vozidiel v celej Európe. Koná ako regulátor na ochranu práv používateľov mobilných sietí a internetu kdekoľvek v EÚ.

- Nová európska agentúra pre boj proti terorizmu slúži na odrádzanie a prevenciu závažných útokov v európskych mestách vďaka systematickému sledovaniu a nahlasovaniu podozrivých osôb. Vnútroštátne policajné orgány majú jednoduchý prístup do európskych databáz obsahujúcich biometrické informácie o páchateľoch trestnej činnosti.

- Európska pohraničná a pobrežná stráž v plnej miere prevezme riadenie vonkajších hraníc.

- Platy, právne predpisy v sociálnej oblasti a úrovne zdanenia sa v štátoch Európy naďalej značne líšia.

- Európski spotrebitelia, ktorých zavádzajú výrobcovia automobilov, sa teraz môžu spoliehať na EÚ, ktorá takýmto spoločnostiam uloží sankcie, a môžu získať náhradu škody.

- Poľnohospodári majú v reálnom čase prístup k cenovo dostupným údajom o počasí a ochrane rastlín vďaka plne funkčnému európskemu satelitnému systému.

# Scenár 5: Oveľa viac spoločne

## EURÓPSKA ÚNIA SA ROZHODNE KONAŤ OVEĽA VIAC SPOLOČNE VO VŠETKÝCH OBLASTIACH POLITIKY.

*Prečo a ako?*

V scenári, v ktorom panuje zhoda o tom, že tak EÚ-27 v súčasnej podobe, ako aj samotné európske štáty nie sú pripravené na to, aby čelili súčasným výzvam, sa členské štáty rozhodnú zdieľať viac právomocí, zdrojov a krokov rozhodovacieho procesu na všetkých úrovniach.

V dôsledku toho sa spolupráca medzi členskými štátmi rozširuje viac ako kedykoľvek predtým vo všetkých oblastiach. Podobne sa posilňuje aj eurozóna s jasným vedomím, že všetko, čo je prospešné pre štáty, ktoré používajú spoločnú menu, je takisto prínosom pre všetkých. Rozhodnutia na európskej úrovni sa prijímajú rýchlejšie a rýchlo sa vykonávajú.

*Do roku 2025 to znamená:*

Na medzinárodnej úrovni sa Európa vyjadruje a koná ako jeden subjekt a na väčšine medzinárodných fór je zastúpená jedným kreslom. Európsky parlament má rozhodujúce slovo pri uzatváraní medzinárodných obchodných dohôd. Prioritu má obrana a bezpečnosť. Ako plnohodnotný doplnok k NATO je vytvorená európska obranná únia. Spolupráca v otázkach bezpečnosti je bežná. EÚ-27 aj naďalej plní vedúcu úlohu v globálnom boji proti klimatickým zmenám a posilňuje svoju úlohu najväčšieho darcu humanitárnej a rozvojovej pomoci.

Širokosiahla zahraničná politika EÚ vedie k posilneniu spoločného prístupu k otázkam migrácie. Užšie partnerstvá a zvýšené investície v susedstve Európy a za jeho hranicami pomôžu vytvárať hospodárske príležitosti, riadiť legálnu migráciu a bojovať proti neregulárnym migračným kanálom.

V rámci EÚ-27 sa dôraz a priorita kladú na dobudovanie jednotného trhu v oblasti energetiky, digitálnych sietí a služieb. Vďaka spoločným investíciám do inovácií a výskumu vzniknú viaceré európske „Sillicon Valley“, ktoré sú sídlom klastrov investorov rizikového kapitálu, začínajúcich podnikov, veľkých spoločností a výskumných centier. Plne integrované kapitálové trhy prispievajú k mobilizácii financovania pre MSP a na veľké projekty v oblasti infraštruktúry v celej EÚ.

V rámci eurozóny, ale aj pre tie členské štáty, ktoré sa chcú pripojiť, existuje oveľa väčšia koordinácia fiškálnych, sociálnych a daňových záležitostí, ako aj európsky dohľad nad finančnými službami. Dodatočná finančná podpora EÚ je k dispozícii na podporu hospodárskeho rozvoja a na riešenie otrasov na regionálnej, odvetvovej a celoštátnej úrovni.

*Výhody a nevýhody:*

Rozhodovanie na úrovni EÚ je rozsiahlejšie a rýchlejšie. Občania majú väčšia práva odvodené priamo z právnych predpisov EÚ. Existuje však riziko odcudzenia skupín spoločnosti, ktoré majú pocit, že EÚ chýba legitimita alebo že od národných orgánov prevzala príliš veľa právomocí.

## Prehľad politík

| JEDNOTNÝ TRH A OBCHOD | HOSPODÁRSKA A MENOVÁ ÚNIA | SCHENGEN, MIGRÁCIA A BEZPEČNOSŤ | ZAHRANIČNÁ POLITIKA A OBRANA | ROZPOČET EÚ | SCHOPNOSŤ DOSAHOVAŤ VÝSLEDKY |
|---|---|---|---|---|---|
| Jednotný trh je posilnený harmonizáciou noriem a dôraznejším presadzovaním; obchod sa rieši výhradne na úrovni EÚ | Dosiahne sa hospodárska, finančná a fiškálna únia v súlade so správou piatich predsedov z júna 2015 | Ako v scenári „Menej ale efektívnejšie“, spolupráca v oblasti riadenia hraníc, azylových politík a otázok boja proti terorizmu má systematický charakter | EÚ vystupuje jednotne vo všetkých otázkach zahraničnej politiky; ako v scenári „Menej ale efektívnejšie“, vytvorí sa Európska obranná únia | Výrazne modernizovaný a zvýšený, krytý vlastnými zdrojmi; funkcia fiškálnej stabilizácie pre eurozónu je aktivovaná | Rozhodovanie je rýchlejšie a presadzovanie je dôslednejšie vo všetkých oblastiach; môžu sa objaviť otázky týkajúce sa transparentnosti, keďže podľa niektorých EÚ získala príliš veľa právomocí od členských štátov |

## Ilustračné príklady

- Vyvíja sa aktívne úsilie o uzatváranie obchodných dohôd. Tieto dohody iniciuje, vyjednáva a urýchlene ratifikuje EÚ v mene jej 27 členských štátov.

- Európania používajú sieťovo prepojené vozidlá bez obmedzenia po celom kontinente vďaka pravidlám platným v celej EÚ a vďaka činnosti agentúry EÚ na presadzovanie práva.

- Európania, ktorí chcú podať sťažnosť v súvislosti s navrhovaným projektom veterných turbín financovaným z prostriedkov EÚ v ich regióne, majú ťažkosti nájsť zodpovedný európsky orgán.

- Občanom cestujúcim do zahraničia poskytujú konzulárna ochranu a pomoc veľvyslanectvá EÚ, ktoré v niektorých častiach sveta nahradili veľvyslanectvá jednotlivých štátov. Občania, ktorí nie sú občanmi EÚ, a chcú cestovať do Európy, môžu podať žiadosť o udelenie víza prostredníctvom tej istej siete.

- Európsky mechanizmus pre stabilitu sa stane Európskym menovým fondom. Bude podliehať kontrole Európskeho parlamentu a získa nové právomoci na podporu Európskej investičnej banky pri získavaní financovania pre tretiu generáciu „Junckerovho plánu“ na posilnenie investícii v celej Európe.

## 4. Ďalšie kroky

Veľká časť toho, čo sme pred 60 rokmi považovali v Európe za nemožné, sa dnes považuje za samozrejmosť. Naše najtemnejšie chvíle sú stále oveľa jasnejšie než ktorýkoľvek okamih, ktorý naši praotcovia strávili vo väzení na ostrove Ventotene.

Slobody, práva a príležitosti, ktoré od tých čias vďaka EÚ uzreli svetlo sveta, by boli aj pre ich vizionárske mysle niečím nepredstaviteľným. V čase, keď si zjednotená Európa pripomína výročie svojho vzniku, je čas obnoviť naše sľuby, znovuobjaviť našu hrdosť a vziať do rúk vlastnú budúcnosť.

Zmena je síce možno neodvratnou súčasťou nášho bytia, ale to, čo očakávame od svojich životov a európskych hodnôt, ktoré sú pre nás dôležité, sa nemení. Chceme spoločnosť, ktorá si mier, slobodu, toleranciu a solidaritu cení viac než čokoľvek iné. Chceme žiť v demokracii s pluralitou názorov a kritickou, nezávislou a slobodnou tlačou. Chceme mať právo hovoriť, čo si myslíme, a s istotou vedieť, že žiadny jednotlivec ani žiadna inštitúcia nestoja nad zákonom. Chceme Úniu, v ktorej sa so všetkými občanmi a členskými štátmi zaobchádza rovnako. Chceme, aby naše deti mali lepší život, než sme ho mali my sami.

Bez ohľadu na to, ktorý z uvedených scenárov sa najviac priblíži skutočnosti, tieto hodnoty a túžby budú Európanov naďalej spájať a oplatí sa za ne bojovať.

EÚ je jedinečným projektom, v rámci ktorého došlo k dobrovoľnému zlúčeniu domácich priorít a združeniu suverenity s cieľom lepšie slúžiť národným a spoločným záujmom. Nebola to vždy ľahká cesta a hoci EÚ nebola nikdy dokonalá, vždy sa dokázala reformovať a rokmi preukázala svoju hodnotu. Verní mottu EÚ „zjednotení v rozmanitosti“, EÚ a jej členské štáty dokázali využiť jedinečné prednosti a bohatstvo svojich národov na dosiahnutie bezprecedentného pokroku.

Izolácia sa niekomu môže v neistom svete javiť ako lákavá alternatíva, no nejednotnosť a fragmentácia by mali ďalekosiahle následky. Európske krajiny a ich občanov by opäť začali prenasledovať prízraky dávnej minulosti a ľahko by sa stali korisťou silnejších aktérov a ich záujmov.

Dnes si Európa musí vybrať. Stoja pred nami príležitosti i výzvy. Toto môže byť veľká chvíľa Európy, aby však naozaj nadišla, všetkých 27 členských štátov musí konať so spoločným odhodlaním.

Cieľom tejto bielej knihy je začať úprimnú a širokú diskusiu s občanmi o tom, ako by sa mala Európa v nadchádzajúcich rokoch vyvíjať. Každý hlas by mal byť vypočutý. Európska komisia spolu s Európskym parlamentom a členskými štátmi, ktoré o to prejavia záujem, zorganizuje sériu „diskusií o budúcnosti Európy“ v národných parlamentoch, mestách a regiónoch Európy. Idey a odhodlanie stoviek miliónov Európanov budú katalyzátorom nášho pokroku.

Biela kniha je príspevkom Európskej komisie k samitu v Ríme. Ako to už v prípade výročí býva, samit v Ríme bude vhodným časom na zamyslenie sa nad úspechmi, ktoré sa za uplynulých 60 rokov podarilo dosiahnuť. Mal by sa však zároveň vnímať ako začiatok procesu rozhodovania EÚ-27 o budúcnosti ich Únie.

Európska komisia v najbližších mesiacoch prispeje k tejto debate sériou diskusných dokumentov na nasledujúce témy:

- rozvoj sociálneho rozmeru Európy,
- prehĺbenie hospodárskej a menovej únie na základe správy piatich predsedov z júna 2015,
- využívanie globalizácie,
- budúcnosť európskej obrany
- budúcnosť financií EÚ.

V týchto diskusných dokumentoch sa podobne ako v tejto bielej knihe načrtnú rôzne myšlienky, návrhy, možnosti alebo scenáre pre Európu v roku 2025, ktoré poslúžia ako východisko pre diskusiu, bez toho, aby sa v tejto fáze ponúkali konečné riešenia.

Predseda Juncker tieto témy predstaví vo svojom prejave o stave Únie v roku 2017 pred tým, než by sa na zasadnutí Európskej rady v decembri 2017 mohli prijať prvé závery. Malo by tak byť možné rozhodnúť

o smerovaní príslušných opatrení tak, aby mohli byť predstavené pred voľbami do Európskeho parlamentu, ktoré sa uskutočnia v júni 2019.

Európu posunie vpred naša kolektívna vôľa. Tak, ako generácie pred nami, aj my máme budúcnosť Európy vo vlastných rukách.